

Vaalirahoituksen valvonta vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa

Jonna Carlson

Pontus Londen

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Tarkastusvaliokunnan kuuleminen

K4 2024 vp & HE 190/2024 vp

26.2.2025

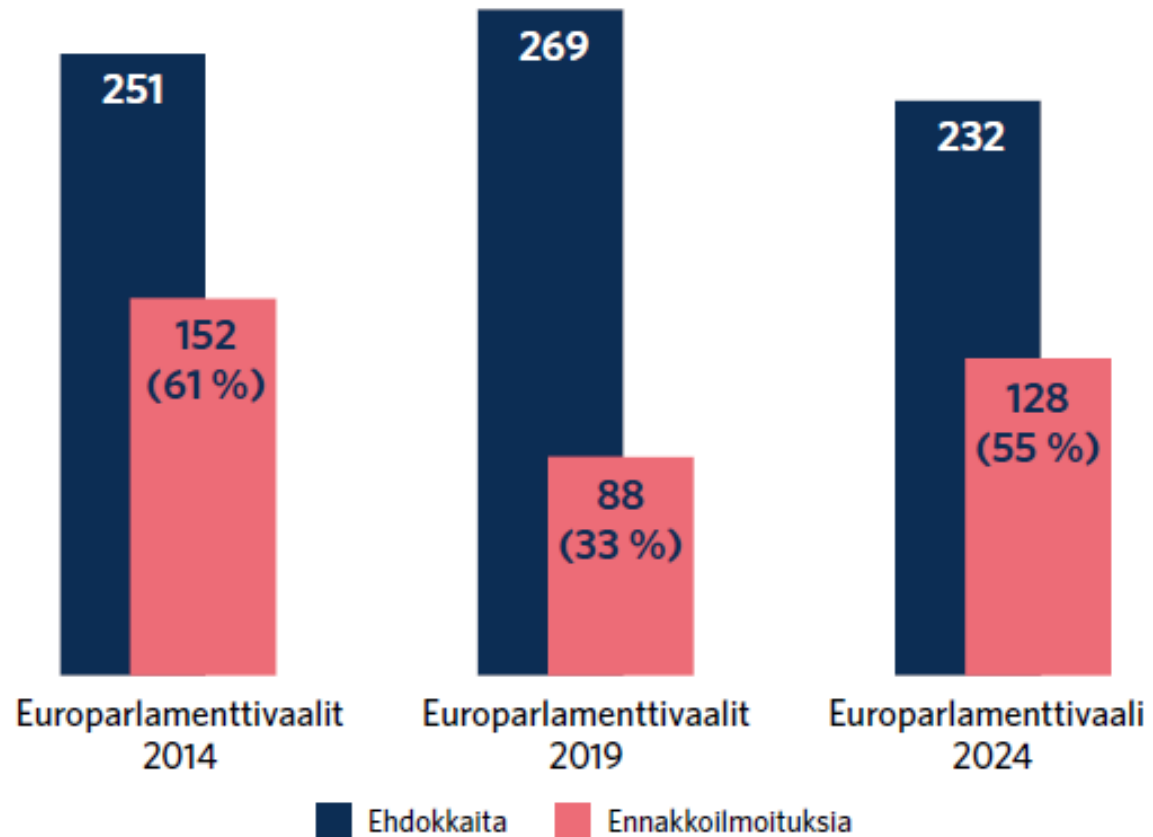
Yleistä

- **Vaalirahoituksen valvonta**
 - tarkastusviraston laakisääteinen tehtävä
 - laki ehdokkaan vaalirahoituksesta
- **Tarkastusvirasto valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista**
 - tarkistaa, ovatko kaikki ilmoitusvelvolliset tehneet tässä laissa säädetyn ilmoituksen
 - julkistaa viipymättä kaikki saapuneet ilmoitukset
 - tarkistettuaan ilmoitukset tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen, täydentämään jo tehtyä ilmoitusta taikka selvittämään ilmoituksen oikeellisuutta ja riittävyttä.
- **Tarkastusvirasto antaa eduskunnalle vaalikohtaisen kertomuksen saamistaan ilmoituksista ja toiminnastaan ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa.**
 - Kertomus vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2024 europarlamenttivaaleissa julkaistiin 12.2.2025.

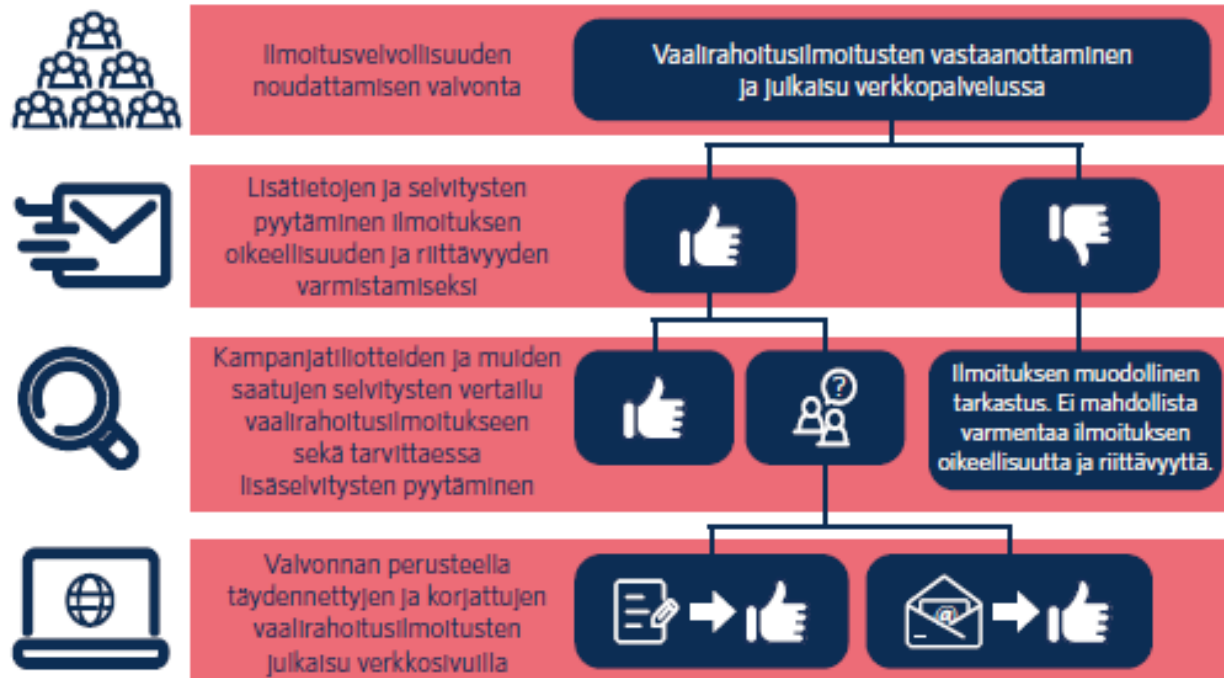
Ilmoitusvelvollisuus

- Velvollinen tekemään ilmoituksen vaalirahoituksesta europarlamenttivaaleissa on:
 - Euroopan parlamentin jäseneksi **valitut** ja vaalien tulosta vahvistettaessa **varajäseniksi** määrätyt sekä vaalilain (714/1998) 91 §:ssä tarkoitetussa nimisarjassa varajäsenestä seuraavat ehdokkaat (**toinen varaedustaja**).
- Ilmoitus tehdään tarkastusvirastolle kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta.
- Jos ilmoitusvelvollinen ei VTV:n kehotuksesta huolimatta tee laissa säädettyä ilmoitusta taikka jos ilmoitus havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi, VTV voi velvoittaa ilmoitusvelvollisen sakon uhallla tekemään ilmoituksen taikka korjaamaan virheen tai puutteen.

Ennakkoilmoitukset vaalirahoituksesta

Vaalirahoitusvalvonta ja vaalirahoitusilmoitukset

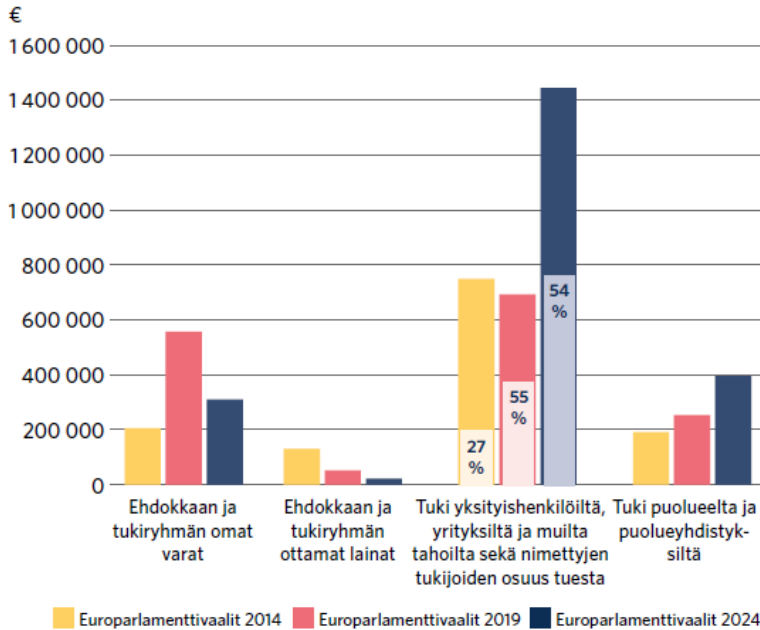
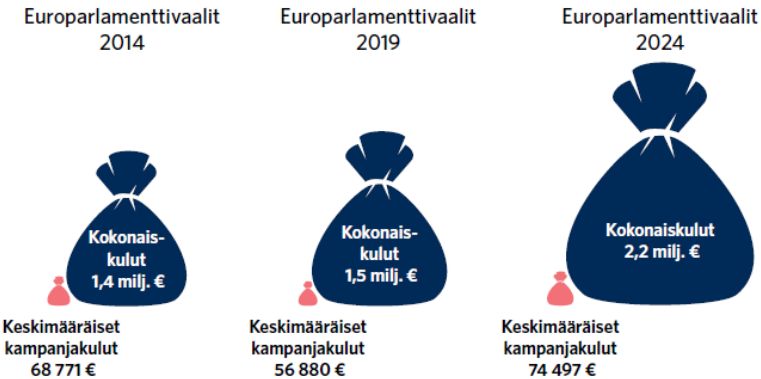
- 29 julkaistua vaalirahoitusilmoitusta.
- 29 toimitettua kampanjatiliotetta tai muuta vastaavaa selvitystä.
- 13 ilmoitusvelvollista täydensi tai korjasi ilmoitustaan tarkastusviraston pyynnöstä.
- Yhteensä 17 vaalirahoitusilmoitusta täydennettiin tai muokattiin ilmoituksen jättämisen jälkeen.

Europarlamenttivaalien vaalirahoitus euroissa

- Vaalirahoitus europarlamenttivaleissa 2014, 2019 ja 2024: kokonaisrahoitus ja ulkopuolinen tuki

	2014	2019	2024
Rahoitus yhteensä	1,4 milj. €	1,5 milj. €	2,2 milj. €
Ulkopuolinen tuki	0,9 milj. €	0,9 milj. €	1,8 milj. €

- Ilmoitusvelvollisten vaalirahoitus europarlamenttivaaleissa: omat varat, lainat, ulkopuolinen tuki ja tuki puolueelta ja puolueyhdistyksiltä.

- Vaalikampanjoiden kokonaiskulut ja keskimääräiset kulut per ilmoitusvelvollinen.

Valvontavaltuuksien rajoitukset sekä vaalirahoituslain uudistustarpeet

- *Vertailutiedot tehostaisivat valvontaa.*
- *Sanktiot vaalirahoituslain rikkomuksista ovat vähäisiä.*
- ***Lainanantajien nimien julkistaminen (HE 190/2024).***
- *Erikseen ilmoitettavan tuen alarajan laskeminen tai poistaminen kokonaan oikeushenkilöiltä.*

VTV näkemykset HE 190/2024

Yleistä

- Kokonaisuutena tarkastusvirasto pitää hallituksen esitystä onnistuneena.
- Siihen sisältyy useita sellaisia lisäyksiä ja tarkennuksia vaalirahoituslakiin ja puoluelakiin, joiden tarpeellisuutta tarkastusvirasto on pitänyt esillä eduskunnalle antamissaan kertomuksissa puolerahoituksen valvonnasta sekä vaalirahoituksen valvonnasta.
- Hallituksen esitykseen sisältyvät muutokset merkitsevät parannusta poliittisen rahoituksen avoimuuden toteutumiselle Suomessa.
- Hallituksen esitys korjaa kuitenkin vain rajatun määrän lainsäädäntöön liittyvistä tarkennustarpeista, joita VTV on esittänyt puoluelakiin ja vaalirahoituslakiin.
- Lainsäädännön kehittämistä tulee jatkaa aktiivisesti myös tämän hallituksen esityksen mukanaan tuomien korjausten jälkeen.

Muutokset vaalirahoituslakiin

- **Lainanantajien nimeäminen**
 - Poistaa räikeimmän mahdollisuuden kiertää lakia sekä tuo lainat poliittisen toiminnan rahoitusmuotona paremmin linjaan muiden vaalirahoitusta koskevien euromääräisten rajoitusten kanssa.
 - Lisää ennen kaikkea vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä.
 - Ei ole suuria käytännön (resurssitarpeita aiheuttavia) vaikutuksia valvontatyöhön.
- **Vaalikampanjan kulut ylittävän rahoituksen ilmoittaminen**
 - *VTV on valvonnassa velvoittanut ilmoittamaan myös kulut ylittävän osuuden vaalirahoituksesta ja nimeämään ne tukijat, joiden antama tuki on ylittänyt laissa asetetut rajoitukset erikseen ilmoitettavasta tuesta. Muunlainen tulkinta johtaisi kestäättömään tukijoiden julkistamisen valikointiin ja ilmoitusvelvollisuuden kiertämiseen.*
 - Ehdotettu muutos merkitsee, että lakia tarkennetaan vastaamaan VTV:n valvontakäytäntöä.

Muutokset puoluelakiin

- **Lainojen läpinäkyvyys**
 - Yhdenmukaistaa eri tukimuotojen sääntelyä sekä samalla tukkii ilmeisimmän aukon sääntelypohjassa.
- **Teknisluontoiset muutokset puoluelakiin**
 - Puoluelakiin ehdotetut muutokset koskien valvottavien kirjanpitoa ja tilinpäätösasiakirjojen toimittamista selkiyttää niiden velvollisuuksia tarkastusvirastolle toimitettavista tiedoista.
 - Ilmoitusrekisteriä ja sen tietojen julkisuutta koskevat muutokset ovat teknisiä muutoksia, jotka on välttämätöntä tehdä esitysluonnoksessa kirjattujen muutosten vuoksi.
 - Muilla muutoksilla selkiytetään lainsäädäntöä (vastaamaan valvontakäytäntöjä). Muutoksilla ei ole vaikutuksia valvontatyöhön.
 - **Tarkastusvirasto kannattaa myös muita esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia puoluelakiin siinä muodossaan kuin ne ovat esitysluonnoksessa.**

Ulkomainen poliittinen rahoitus

Lainoja voi olla tarpeen säännellä tarkemmin

- Laina ja tuki ovat käsitteellisesti erillisiä toisistaan sekä puoluelaissa että laissa ehdokkaan vaalirahoituksesta.
- Lainoja ei rahoituksen muotona muuten säännellä kuten tukea vaalikampanjaan tai poliittiseen toimintaan.
- Nykyinen lainsäädäntö ei näin ollen rajoita:
 - Miltä taholta tai kuinka paljon lainaa ehdokas voi ottaa vaalikampanjaan.
 - Miltä taholta tai kuinka paljon lainaa poliittisen puolueen organisaatio voi ottaa vaalikampanjaan tai muuhun toimintaan.
- Sen sijaan tukisuorituksille on asetettu erilaisia rajoituksia, kuten yksittäisen tukijan antaman tuen tukikatto tai ulkomaisilta tahoilta vastaanotetun tuen rajoitukset.

Tuki ja lainat ovat käsitteellisesti erillisiä

- Tuen ja lainan käsitteellinen erillisyys tarkoittaa, että nykyisen lainsäädännön (ja hallituksen ehdotuksen mukaisesti) lainaa saisi jatkossakin ottaa esimerkiksi ulkomaiselta yksityishenkilöltä tai ulkomaiselta yritykseltä.
- Tarkastusvirasto kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että yksityishenkilöiltä saatuihin lainoihin voi sisältyä suurempi riski siitä, että tällaisissa lainoissa olisi tosiasiaassa kyse tuesta. Yritykset toimivat lähtökohtaisesti liiketoiminnallisin perustein, joten niiden osalta riski tukien peittelylle lainajärjestelyin on hieman hallitumpi, erityisesti luottolaitosten osalta.
- Ulkomaisesta poliittisesta rahoituksesta on tehty oikeusministeriön selvitys vuonna 2023. Siinä selvityksen tekijä, Matti Muukkonen esittää ulkomaisen poliittisen rahoituksen sääntelyyn ratkaisuja, joilla rajoitetaan molempia rahoituslähteitä, tukea ja lainaa, yhdenmukaisesti.

Täyskielto ulkomaisille lainoille

- Tarkastusvirasto pyytääkin lainsäätäjää pohtimaan tulisiko lainan antajasta säätää vastaavalla tavalla kuten tuen antajasta – tai tulisiko mahdollisuus ottaa lainaa ulkomaisilta tahoilta kieltää kokonaan siihen liittyvien riskien vuoksi?
- **Lainarahoitukselle ei ole asetettu euromääräisiä rajoituksia, joten niiden avulla voi potentiaalisesti vaikuttaa paljon voimakkaammin Suomen poliittiseen kenttään ja sen toimintaan kuin muulla poliittisella rahoituksella.**
- Täyskielto ulkomaisista lähteistä otetuille lainoille voisi näin olla perusteltu ratkaisu.

Kiitos!

Tack!